

ראיונות עם חברי קהילת אוני

בהגיענו לאוני התברר לנו תוך זמן קצר כי מרכז הקהילה היהודית בעיר הוא בית הכנסת המרשים וההדור שבה, אשר נבנה בשנת 1895. בית הכנסת והחצר סביבו היוו את המרכז הרוחני, התרבותי והחברתי של קהילה זו.

החצר שימשה את הקהילה היהודית הענפה של העיר, אשר מנתה בימי הזוהר שלה כ-3000 נפשות, לשימושים רבים ומגוונים. בחצר יש משחטה, מקווה, חדר אוכל, מטבח, חדר פנאי ומשרד המשמש את מזכיר הקהילה. החצר שימשה גם כמקום הכינוס לחברי הקהילה, נערכו בה חתונות ויצאו ממנה לוויית. מכאן היה ברור לנו כי אם ברצוננו להכיר את הקהילה היהודית שנותרה באוני, המונה כיום כ-30 איש, ולנסות לספוג את ההווי היהודי של העיר, כל שעלינו לעשות הוא לשהות בחצר זו והדברים יקרו מאליהם. היהודים שנותרו באוני, אשר כוחם עוד במותנם, נהגו להגיע בשלב כזה או אחר של היום אל מתחם בית הכנסת. שם יכולנו לשוחח עימם קלות וגם לקיים עימם ראיונות עומק מקיפים יותר.

קיימנו תשעה ראיונות, בהם השתתפו: אברם שימשילשווילי, בנותיו דלי וללי שימשילשווילי, אברם קוסאשווילי, שלווה צ'צ'שווילי, סוליקו שימשילשווילי ובנה- אזאז לובדג'נידזה, סימון שימשילשווילי ובני הזוג זויה ומיכאל כחיאשווילי.

במסמך זה בחרנו להביא את עיקרי הדברים שנאמרו בראיונות, ולהצביע על עניין מסוים שעלה ברוב הראיונות והוא הזהות המורכבת של יהודי גאורגיה. גילינו כי להגדרתם העצמית של יהודי גאורגיה יש שני פנים: יש להם משיכה חזקה אל תרבותם הגאורגית המקומית ובו בזמן אל יהדותם, ועל כך נרחיב בהמשך.

חשוב לנו לציין כי הראיונות נערכו בשפה האנגלית ובשפה הגאורגית. הסטודנט (המקסים) לאשה חקאידיזה הוא שתרגם את דבריו מאנגלית לגאורגית עבור המרואיינים, ותרגם את תשובותיהם מיאורגית לאנגלית עבורנו. יש בכך כדי לפגוע בדיוק הנאמר, אך כמובן שהיה מאמץ לשמור על דיוק הדברים.

אברם שימשילשווילי :

תאריך לידה: 1.11.1943

נולד באוני, כמו גם אביו וסביו. מתגורר באוני עם אשתו, ברחוב ואחטנגה-6 מספר 60. (על פי ממצאינו רחוב זה הוא אחד הרחובות העיקריים בהם גרו חברי הקהילה היהודית באוני וכך גם היום).

לאברם שתי בנות- דלי וללי. דלי נשואה ומתגוררת בגרמניה, ללי רווקה ומתגוררת עימו באוני.

אברם אינו עובד, בעבר למד כימיה באוניברסיטת טביליסי. אשתו עקרת בית.

כאשר שאלנו את אברם לגבי זיכרון ילדות מיוחד מילדותו באוני, השיב: "אני זוכר תפילות בבית הכנסת, כאשר הייתה קהילה יהודית גדולה בעיר בפסח רבים ביטלו מאכלים רבים בחצר בית הכנסת והייתה הרבה שמחה ותחושת שיתוף. כיום, חברי הקהילה מתפללים בבתים וזה הכל. האנשים שנותרו לא חוגגים ביחד. בפסח האחרון הייתה תפילה בבית הכנסת. פעם היו מתפללים בבית הכנסת שלוש פעמים ביום, אך לאחר העלייה לישראל זה הידלדל".

לפני ארבע שנים התחתנה בתו של אברם בחצר בית הכנסת, וגם הלכה למקווה שנמצא בחצר (כיום המקווה אינו בשימוש).

כאשר שאלנו את אברם על זיקתו לגאורגיה וליהדות, ומהם היחסים בין הזיקות השונות השיב: "אני מסכים עם שלווה (צ'צ'שווילי, דבריו יובאו בהמשך). יש לי לב כפול, אני לא יכול לדרג אם אני מרגיש יותר גאורגי או יותר יהודי".

בנותיו של אברם שימשילשווילי-דלי וללי:

דלי- בת 32, נולדה וגדלה באוני. היא נשואה ומתגוררת בפרנקפורט, גרמניה. לדלי אין ילדים והיא אינה עובדת. היא הגיעה לאוני לחודשיים כדי לבקר את הוריה. לפני חמש שנים למדה עברית באוניברסיטת טביליסי ובנוסף למדה באוניברסיטה כימיה ורוקחות.

בימי ילדותה באוני קיימה אורח חיים דתי, כיום היא מעידה כי היא שומרת מסורת גם בגרמניה.
זיכרון ילדות- "היינו משחקים כדור-לוח, בנים ובנות, הייתי טובה בזה..."

ללי- בת 35, נולדה וגדלה באוני ומתגוררת בה גם היום עם הוריה. ללי מעידה כי הייתה לה ילדות מאושרת, היא זוכרת שהיו משחקים יחד תופסת. היא ביקשה לאחל לישראלים "כל טוב ושלום".

סוליקו שימשילשווילי:

תאריך לידה: 1.5.1948

סוליקו נולדה באוני, כמו גם הוריה, סביה וסבתה. היא למדה בבית הספר באוני ומעידה כי הייתה תלמידה מצטיינת. יש לה שני אחים ואחות המתגוררים בישראל. אחיה משה ומאירי גרים בבאר שבע ואילו אחותה ננולי גרה באשקלון.

סוליקו הייתה בת 27 כשפגשה את בעלה לובדג'נידזה ג'מאלי, בן ה-28. היא הייתה קלדנית, ואנשים רבים היו באים אליה ומבקשים ממנה להקליד עבורם מכתבים, וכך נפגשו.

בעלה של סוליקו הוא גאורגי ואינו יהודי. יש להם שלושה ילדים, הבכורה, אינגה, בת 31, האמצעי, קחה, בן 30, ובנה הצעיר- זאזא, בן 27. אינגה וקחה גרים בישראל וזאזא גר באוני.

סוליקו סיפרה כי היא מאד מעוניינת לעלות לישראל, אך בעלה המטפל באביו החולה לא מסכים. אמה של סוליקו קבורה בבית הקברות היהודי באוני, ואילו אביה קבור בבאר שבע. סוליקו מרגישה בליבה כי "ישראל היא ביתה, משפחתה נמצאת בישראל".

זיכרון ילדות מאוני: "הייתה קהילה יהודית מפוארת וכולם הצטופפו בחצר בית הכנסת...אני זוכרת טקס לכבוד שמחת תורה עם נרות, היו מודיעים אז על אירוסים קרבים, הייתה שמחה גדולה, הייתי כל כך רוצה להחזיר את הרגע הזה..."

חג פורים הוא החג האהוב עליה שכן "היו הרבה ממתקים ופינוקים אני מאד אוהבת... הם נהגו להתחפש גם באוני, לדבריה היו חובשים מסכות. סוליקו מצטטת – "ארור המן-ברוך מרדכי".

פסח היה חג נפלא: הם היו קוראים בהגדה, והיו שוטפים את הכול כולל את הקירות...היו מטהרים ומכשירים את הכול לקראת פסח והאוכל היה נפלא. סוליקו הזכירה את משחק כדור הלוח המסורתי שהיו נוהגים לשחק בפסח. לדבריה גם בנות נהגו לשחק, אבל רק עם בנות אחרות.

סוליקו מספרת כי תושבות השכונה, יהודיות ולא יהודיות, היו מאד קרובות האחת אל השנייה- "הנשים היו קרובות אחת לשנייה, אם הייתה חתונה הגאורגים והיהודים היו מזמינים אחד את השני".

איך היא מרגישה באוני כיום? היום יש באוני עוני רב. אין חתונות, אין קהילה יהודית שלומדת בבית הספר, המשפחות בישראל ולכן משעמם לה ועצוב לה. למרות זאת, היא שמחה שרוב הקהילה נמצאת כיום בישראל, כי טוב להם יותר שם. היא מעידה כי המשפחה שלה נמצאת בישראל שמונה שנים וכולם עובדים ושבעי רצון.

איך סוליקו מסבירה את היחסים ההדוקים בין הגאורגים ליהודים?
"כולם חיים יחד הרבה שנים, אנחנו מתארחים אצלם ולהפך, יש נישואים מעורבים, זה בעייתי קצת כי יש להם מסורות משלהם, אך האהבה מנצחת!"

כשסוליקו נשאלה כיצד היא גידלה את ילדיה, על פי אלו מסורות, היא משיבה "עם שתי המסורות יחד, לילדים יש אם יהודיה אז הם יהודים, אך יש להם מקום בלב למסורת הגאורגית".

זאזא לובדג'נידזה:

תאריך לידה: 12.11.1980

זאזא סיים לימודי כלכלה באוניברסיטת טביליסי, בה למד חמש שנים וחצי.

הוא מתלבט אם לעלות לארץ ישראל או להישאר בגאורגיה. "אני אוהב את אוני, יש לי משפחה והרבה חברים באוני". זאזא מספר כי מתוכנן לו ראיון עבודה בטביליסי, ואם יתקבל לעבודה יתגורר בעיר בבית שרכשו בשנת 2002. "בגאורגיה אין הזדמנויות עבודה טובות", כך טען זאזא, "אם תהיה הזדמנות לעבודה טובה בישראל אעדיף לבוא לישראל".

זאזא ביקר בישראל כמה פעמים בשנים 2003, 2004 ו-2006. זאזא מספר כי

מעולם לא הרגיש כי לקהילה היהודית באוני יש בעיה עם העובדה שאביו אינו יהודי. הוא מספר כי היו חוגגים גם חגים יהודיים וגם חגים נוצריים, אך הוא לא חגג בר מצווה.

כיצד זאזא מסביר את דו הקיום בין היהודים והגאורגים? "זה פשוט, המזג הגאורגי הנעים מאפשר זאת".

זיכרון ילדות: "בפסח, היינו סוגרים את הכבישים ומשחקים כדור לוח. הייתי משחק בזה, הייתי טוב... שיחקתי את זה גם בבאר שבע, היה טורניר ושיחקתי גם שם. 70% מיהודי אוני גרים בבאר שבע, והם מבסוטים." האם העולים הגאורגים מסתגרים בתוך עצמם? "יש סיטואציה דומה לזו של הרוסים, הם נדבקים אחד לשני בגלל התרבות, השפה".

זאזא מבקש להגיב לגבי הסרט 'חתונה מאוחרת'. במאי הסרט דובר קוסאשווילי, גם הוא מאוני, וזאזא מצוין כי 'הסרט אינו נאמן למציאות. האלימות שבסרט מוגזמת בעיני- זו הקצנה, זו לא המנטאליות של הגאורגים".

אברם (אבטו) ואיזולדה קוסאשווילי:

תאריך לידה: 1.4.1939

אברם נולד באוני, כמו גם אביו וסביו. יש לו אח אחד- דוד, המתגורר בחולון בישראל. אחות נוספת שלו - ננו, נפטרה והיא קבורה בירושלים. הוא מספר כי טס לארץ במיוחד כדי לקבור אותה. אברם ביקר בישראל שלוש פעמים במהלך חייו- בשנת 1992, בשנת 2000 ובשנת 2005.

אברם מציין כי אהב את ישראל אך לא אהב את המתח שיש בין היהודים והערבים.

הוא לא רוצה לגור בישראל משום שמזג האוויר בגאורגיה נעים לו, והוא רגיל לאקלים של גאורגיה.

אברם נשוי לאיזולדה והם מתגוררים באוני. יש להם שלושה ילדים- שתי בנות וכן. בת אחת גרה בטביליסי, הבת השנייה גרה בבאר שבע שבישראל, והבן גר באוני. לאברם ולאיזולדה שבעה נכדים, ונין שנולד לפני שבוע ועדיין אין לו שם.

אברם מעיד כי הוא אוהב מאד את האנשים באוני: "אני יהודי, אבל אני גם מאד מחובר לעם הגאורגי. הם חלק גדול ממני. אני מאד אוהב את התרבות הגאורגית- הסופרים והמשוררים כגון: שותא רוסטווילי, וזא בשבווילה, יהודה חלבי ועוד... ברעידת האדמה העברתי את כל ספרייתי לטביליסי, לבית שבו מתגוררת בתי הנשואה לאיש עסקים".

אברם מספר כי מאד אוהב את אוני, הרגעים המאושרים ביותר עבורו היו "כשהיו כאן הרבה יהודים, והתפללנו יחד".

שלווה צ'צ'שווילי:

תאריך לידה: 2.3.1942

שלווה נולד באוני. אביו, שלחם במלחמת העולם השנייה, נחשב בחזקת נעדר עד היום. שלווה מעולם לא הכיר אותו. אביו של שלווה, אימו וסביו נולדו באוני. בשנת 1912 נפטרה אימו והיא קבורה בבית הקברות היהודי באוני. אחיו הבכור, גרשון, שהיה מבוגר ממנו בארבע שנים, נפטר בגיל 56 ממחלה.

שלווה מציין כי מיכה חכיאשווילי הוא כמו בן משפחה עבורו. הם עבדו 35 שנה יחד, מיכה כמהנדס בניין ושלווה כפועל. שלווה מציין כי כל חברי הקהילה היהודית באוני קרובים, אך לא קרבה דומה לזו השוררת בינו ובין מיכאל. על שלווה נאמר כי הוא איש האוהב לעזור לכולם, ושלווה מסכים עם קביעה זו, אם כי במבוכה קלה.

שלווה למד בבית ספר מעורב לבנים ולבנות, נוצרים ויהודים. בבית הספר לא לימדו עברית אלא גרמנית. שלווה מציין כי בילדותו התגורר ברחוב וחטאנג השישי, איזור בו התרכז היישוב היהודי.

שלווה סיפר לנו כי עד שנות השבעים, היו נוהגים לשדך זוגות לשם נישואים. מאז שנות השבעים, הוא מציין, מנהג זה הפך פחות ופחות נפוץ, אך להורים יש עדיין משקל רב באישור החתונה. היה מנהג של החלפת מתנות בין המשפחות- שעונים, טבעות, צמידים ופריטים נוספים

מזהב, ואז החתונה נחשבת 'מוכנה'. הורי הכלה היו באים להורי החתן עם התשורות, ולהפך. העניין המרגש ששלוה העלה הוא שכל אחד היה נותן לפי יכולתו: "לא היה חשוב אם מישהו נותן הרבה ומישהו מעט, הצד העשיר יותר תומך בצד השני, ולא הייתה מבוכה בפני הקהילה".

איך היחסים בין הגאורגים ליהודים באוני? "היחסים טובים מאד. היינו מזמינים אחד את השני לאירועים משפחתיים. היו שתי חתונות מעורבות שאני זוכר. אנו יודעים הרבה על המסורות הנוצריות המקומיות, אני זוכר שהיו צובעים את הביצים לכבוד חג הפסחא בצבע אדום..."

איך אתה מסביר את היחסים ההדוקים בין היהודים והנוצרים בגאורגיה לעומת שאר העולם?
"לכל קהילה יש את המסורות שלה, יש כבוד הדדי. אולי זה בגלל האוויר באוני... האופי הגאורגי הוא פשוט נעים, "we are kind with each other".

לשלוה קרובי משפחה המתגוררים בישראל: בבאר שבע, בירושלים, באשדוד בחולון ובאשקלון. הוא מתגעגע אליהם מאד, אך חושב שהמקום הנכון עבורם הוא בישראל.

מדוע אתה לא עולה לארץ? "מבחינה כלכלית יש קושי. הייתי פעם אחת בישראל, למשך חודש, ומאד אהבתי אותה. אני רוצה למכור את ביתי ולבוא לארץ".

איך הרגשת כשהיית בישראל? "ישראל היא הלב של העולם. וגם גאורגיה. אני נקרע בין העולמות, יש לי שני בתים. למרות אהבתי לגאורגיה אני ארגיש יותר טוב בארץ ישראל משום שאני יהודי. אני בודד בגאורגיה".

מבחינת זהותך, האם היהדות היא במקום הראשון? "אני גאה ביהדותי אך קשה לי להחליט האם אני קודם כל גאורגי או קודם כל יהודי".

זויה ומיכאל חכיאשווילי:

מיכאל חכיאשווילי:

תאריך לידה: 8.6.1936

מיכאל נולד באוני, כמו גם אביו וסביו. יש לו שני אחים ושתי אחיות. כיום רק אח אחד גר בישראל, בבאר שבע. מיכאל הוא מהנדס בניין במקצועו, למד באוניברסיטת טביליסי.

זיכרון מיוחד מאוני: "כיום יש באוני כ- 30 יהודים. בעבר הקהילה מנתה כ- 3500 איש! הייתי מאוד מאושר כשהיה לי קשר עם אחיי היהודים, אני זוכר במיוחד את החתונות... היום יש יותר בדידות, חסרה לי הקהילה הגדולה".

מיכאל מספר על חתונתו עם זויה, הוא מספר כי הם נשואים כבר חמישים שנה, וכי חתונתם נערכה בבית, חתונה יהודית מסורתית עם חופה, רב וכתובה.

מיכאל מספר כי בעבר התגוררו בבית גדול יותר ובביתו היו נערכות חתונות. החגיגות ארכו כמה ימים. ביום הראשון חגגו רק הגברים ששתו הרבה יין השתכרו וצחקו המון. ביום השני הצטרפו הנשים, "אז יותר מצחיק, יש משתה גדול, סבתא שלי שתתה בחתונתי שלוש ליטר יין! היה המון אוכל על השולחנות, האורחים גם מביאים אוכל, כגון חזיר צלוי. כיום נותנים כסף בחתונות אך אז זה לא היה מקובל..."

זויה (זילפה) יוסבשווילי:

תאריך לידה: 23.8.1947

נולדה בצחינוולי, בשנת 1962 באה לאוני בעקבות מיכאל. כיצד הם נפגשו? "אימא של מיכאל הייתה בצחינוולי ופגשה אותי. מצאתי חן בעיניה, והיא רצתה להפגיש בינינו. הייתי בת 15 בחתונתי. אימא שלי הייתה מאד ענייה, אך הענקנו אחד לשנייה שרשרת וטבעת זהב".

איך החיים באוני כיום? "מיכאל רוצה לבוא לישראל, הוא מרגיש שהוא שייך לשם. ילדינו גרים שם, בבאר שבע ובאשקלון. אך יש לנו מספר בתים באוני, ויקב, רכוש שמיכאל לא רוצה לעזוב."

מיכאל עובד ב'חסד', מטעם הסוכנות היהודית, הוא מסייע לאנשים לעלות לישראל- לכל האלפים שכבר עלו הוא סייע. גם לאנשים שנמצאים באוני כעת הוא רוצה להשיג דרכונים אך הם רוצים להישאר בגאורגיה יש להם חברים ומשפחה. למיכאל יהיה קשה לעזוב גם את בית הכנסת, אך "אם לא תיוותר כאן קהילה יהודית גם אנחנו נעזוב."

מיכאל מבקר בישראל שלוש פעמים בשנה, בראש השנה, פסח ובימי הולדת. היו להם ארבעה ילדים אך בן אחד נפטר בתאונת דרכים בישראל. בנם, בנימין, חכיאשווילי, בן 41, גר בבאר שבע. בתם, אסתר לייף, בת 38, גרה באשקלון ובתם ננה צצשווילי, בת 37, גרה בבאר שבע.

מהי ישראל עבורך? "אנו אוהבים את ישראל מאוד מאוד. ישראל זה הכול עבורנו. אנו שמחים שישראל היא מדינה כה מפותחת ויפה. ישנה התפילה "אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני", אנו מאמינים בתורה ובאלוהי ישראל כל הזמן! יש לנו שני בתים- ישראל בית שלי וגם גרוזיה."

איך היחסים עם הקהילה הגאורגית המקומית? "היחסים היו טובים. לא מקובל שהיו חתונות מעורבות, אך היה מקרה אחד. היה קשה להם להיות יחד כי המסורות שונות והיה קשה לתקשר.

"היינו עובדים יחד. אני מאד אוהבת את אוני, אני אוהבת את האנשים כאן, הם עדינים יותר מאשר בצחינוולי. היהודים גרים בגאורגיה כבר 2600 שנה, יחד עם הנוצרים. ליהודים יש את החגים שלהם אבל האופי הגאורגי מאחד אותם."

האם חשוב לכם שילדיכם ישמרו את המסורת הגאורגית, איך הם משמרים אותה בארץ ישראל? "חשוב לנו כי המסורת תשמר. הם רואים טלוויזיה גאורגית כל הזמן. הם עושים גם אוכל גאורגי כגון: חינקלי, חצ'פורי עם שעועית חומה ופילמנה שזה חצ'פורי עם גבינה. ישנם גם כלי נגינה גאורגים: פנדורי- כלי פריטה, דולי- תוף וחנצי- שופר, ובהם הם מנגנים."

מה אתם רוצים לאחל לאנשים בישראל? "כל טוב, שלום ורק משאלות טובות."

סימון שימשילשווילי: תאריך לידה: 1.6.1952

נולד באוני, כמו גם הוריו וסביו וסבתו. בשנת 1912 בנו סביו את הבית בו מתקיים הראיון, בית שבו נמצא כיום בית מרקחת. בבית זה גדל סימון. סימון הוא מהנדס בניין במקצועו ואילו אחותו עובדת בבית המרקחת.

סימון היה בן יחיד לצד חמש אחיות. שלוש מאחיותיו גרות באוני והשתיים האחרות בטביליסי. אביו היה כלכלן במקצועו ואימו עקרת בית. סימון אינו נשוי ואין לו ילדים, "זה גורל", הוא מציין.

זיכרון ילדות: הוא זוכר את רעידת האדמה בשנת 1991, קירות הבית נשברו והם היו צריכים לבנותם מחדש.

סימון היה בישראל בשנת 2002, למשך חודש. אביו נפטר באוני והוא נסע לקבור אותו בבאר שבע. הוא מאד אהב את ישראל, זו מדינה יפיפיה לדעתו. הוא נהנה במיוחד להיות בירושלים, בכותל המערבי.

סבתו הגיעה לגיל 112 והיא קבורה בבית הקברות היהודי באוני. סימון מציין כי הוא היה קשור אליה מאד. הוא זכר כי "סבתא היתה עובדת בגינה ומבשלת במטבח- היא הייתה מבשלת נפלא..." הוא זוכר כי בבית זה היו עורכים את סעודת ליל הסדר ל - 24 אנשים.

סימון מספר כי משום שהיה בן יחיד בין חמש אחיות, הוא זכה ליחס מיוחד. הוא קיבל מתנות, כגון טבעות ושעונים... הוא מאד קרוב לאחיותיו וגר כיום עם אחת מהן חנה, או 'חתונה' בשמה הגאורגי. הוא אינו עולה לארץ כי אחיותיו נמצאות בגאורגיה, אולם הוא שוקל בריצות, יחד איתן, לעלות לארץ בשנה הקרובה. סימון אומר כי הוא נולד וגדל כאן. הוא זוכר את הריצות שלו כאן עם חבריו הילדים: "יש לי זיכרונות ילדות שיהיה לי קשה להשאיר מאחור..."

כשסימון נשאל כיצד הוא מסביר את היחסים ההדוקים בין היהודים לגאורגים הוא משיב: "הגאורגים הם עם עדין, kind people". סימון מספר כי ישנו סיפור מפורסם, "שכולם מכירים", על הרב דוד באזוב, שהיה בקונגרס בז'נבה, וסיפר שהוא מגאורגיה וכמה האנשים שם הם טובי לב וכולם השיבו במחייאות כפיים.

המצב באוני כיום: קשה לו עם הידלדלות האוכלוסייה היהודית באוני. לפעמים עולים בו זיכרונות מהעושר הגדול של הקהילה שהייתה פה. למרות הקושי, הוא חושב שזה טוב שרוב הקהילה עלתה לארץ, "הייתה מצוקת עבודה באוני, והמצב טוב יותר בישראל".

סימון סיפר על המנהג הגאורגי, שבו לא מפנים את הצלחות מהשולחן במשך הארוחה- "זו מסורת, צריך שכל האוכל יהיה מוצג על השולחן- זה מוסיף שמחה שרואים את כל העושר. זה מנהג עתיק יומין, אני זוכר אותו עוד מסבי וסבתי".

מארו:

ילידת שנת 1929

את מארו פגשנו יחד עם אחותה רותי (בת 82) על ספסל בכיכר המרכזית של העיירה.

סיפורה של מארו מייצג את מצבם הכלכלי והחברתי של הקשישים בגאורגיה לאחר נפילת השלטון הקומוניסטי. מארו גרה בביתה שקרס ברעידת האדמה, המגן עליה מפני הגשמים. חצרה, שלדבריה שקקה חיים, הכילה בעבר עשרה בני משפחה אשר סייעו בכל החל מאיסוף שלג בחורף וכלה גידול ירקות בגינה: מלפפונים, עגבניות ותפוז"א - משק ביתי. גם כיום ניתן למצוא את ביתה של מארו מלא בטחלאפ- מאכל מקומי מריבה מיובשת שהכינה מארו בעצמה.

כתוצאה מקריסת כל מערכת הרווחה והביטוח לאומי של המשטר מנסה מארו להתקיים מדמי פנסיה חודשיים זעומים של 32 לארי (80 שקלים). נציגי הקהילה (מיכאל, סוליקו ושלווה) ראו כי המצב קשה ומסייעים לה באוכל, ובאספקת בשר כשר מקוטאיסי.

אימא של מארו, חנה, הייתה אחותו של הרב הידוע הרצל באזוב. מארו סיפרה על פרשת אוהבים בתקופת הקומוניזם: ליבו של גבר גאורגי מהעיירה נכבש על ידי דודתה, פאניה באזוב, והוא ביקש את ידה. כשהתחתנה הדודה עם יהודי, הלשין האיש בעל האהבה הנכזבת על הרצל באזוב, אחיה של פאניה, ומסר אותו לידי השלטונות. הרצל הוצא להורג.

מן הראיונות למדנו כי זהותם של יהודי גאורגיה מורכבת. הבנו כי רובם אינם מסוגלים להשיב על השאלה, המנוסחת אמנם בצורה בוטה, "האם אתה מרגיש יותר יהודי או יותר גאורגי?" למדנו כי התרבות הגאורגית היא חלק בלתי נפרד מהגדרתם העצמית, לא פחות מאשר יהדותם. הדברים גרמו לנו לעיין בכתבים שונים העוסקים בזהות, ומצאנו כי דבריו של התיאורטיקן הומי ק. באבא¹ נוגעים נגיעה רלוונטית לשאלה העדינה הקרויה זהות של אדם.

¹ הומי ק. באבא, "שאלת האחר: הבלד, אפליה ושיח פוסט-קולוניאלי", תיאוריה וביקורת 5, (1994), עמ' 144-157.

בעבר, התייחסו תיאורטיקנים רבים לתחושת הזהות כאל יציבות תחושה אחידה, מגובשת ויחידה. כיום, בעידן הפוסט מודרני, אנו למדים כי זהות הינה תצרף דינמי העשוי להשתנות בהקשרים שונים.

השדה האמביוולנטי והמורכב יותר שבאבא יוצר נקרא 'המרחב השלישי'. המרחב השלישי אינו מציית לחיתוכים דיכוטומיים, אלא מטשטש את הגבולות ביניהם. במרחב זה ניתן לדבר על זהות נסיבתית- זהות דינמית אשר מתעצבת בתוך יחסי גומלין ספציפיים.

באבא טוען כי זהותו של אדם אינה דבר אסנציאלי, שפשוט ישנו. אין ב"הודיות" למשל, עניין מהותי אלא ה"הודיות" היא תוצר של כינון מסוים, בהקשר היסטורי וגיאוגרפי מסוים. בנוסף, זהותו של אדם אינה מחויבת לחיתוכים בינאריים גורפים - האדם אינו 'מזרחי' או 'מערבי' למשל, הזהות הינה קומפלקס עדין תלוי הגדרה וזמן. לפיכך, יהיה זה שגוי לנסות לגרום ליהודי גאורגיה להכריע בשאלה "מהו המרכיב העיקרי בזוהרך", משום שתרבותם הגאורגית, והעדפתם הדתית-רוחנית יכולות לשכון יחד בשלווה, ללא צורך להכריע בין השתיים.